

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställ-

ning till Ålands landsting med förslag till

Nº 6/1939.

landskapslag angående ändring av landskapsla-
gen angående skjutsväsendet i landskapet Åland,
utfärdad den 30 juni 1924.

Den 28 januari 1938 hade Finlands regering till riksdagen avlä-
tit en proposition till lag om ändring av §§ 1 - 12 i lagen angäen-
de skjutsväsendet, given den 11 oktober 1918. Uti motiveringen till
sitt lagförslag framhöll regeringen, bl.a., att de ändringar sam-
färdsmedlens utveckling medfört i rikets kommunikationsförhållanden,
hade i praktiken lett till en betydande omskapning av förhållandena
med avseende å rikets skjutsväsende och gästgiverihållning, vilken
tunga genom lagen av den 11 oktober 1918 från ägarna av i mantal
satt jord överfördes på staten. Utvecklingen hade medfört, att till
och med sådana skjutsanstalter och gästgiverier, vilka på sin tid
varit väl behöfliga, i allt större antal kunnat indragas i de delar
av riket, där en tätare bosättning berett enskilda företagare möj-
lighet att upprätthålla lönande trafikföretag och där tillfredsstäl-
lande trafikförbindelser sålunda fåtts till stånd.

Visserligen hade regeringen redan under en längre tid genom ad-
ministrativa åtgärder strävat till en minskning av kostnaderna för
skjutsningen, vilka även medfört betydande årliga besparingar för
staten, men då riksdagen till regeringen hemställt om avlåtande av

proposition angående nödiga ändringar i gällande lag om skjutsväsendet, hade regeringen upptagit frågan om ändringar i sagda lag till handling, varav det slutliga resultatet förelåg i ovannämnda proposition.

Regeringen framhöll vidare, att den ansåg en ändring av skjutsväsendet uppenbarligen av utvecklingen, särskilt under senaste årtionde, påkallad, varemot det icke ännu syntes möjligt att helt och hållet indraga skjuts- och gästgiverihållningen, såsom t.ex. skett i Sverige från ingången av år 1934. Men statens befriande från den tunga, skjutsväsendet medförde, var dock det mål, som fortfarande borde eftersträvas, ehuru detta borde ske gradvis.

På grund av den utredning, som vunnits, ansåg regeringen dock endast en ändring av första kapitlet i lagen angående skjutsväsendet, innehållande stadganden om skjutsanstalterna, deras inrättande och upprätthållande, av behovet påkallad. De viktigaste ändringsförslag regeringen ansett nödvändiga inneburo, att statsrådet för högst sex år i sänder bestämde de orter, där skjutsanstalter borde upprätthållas. Vidare hade kommunernas deltagande i anordnandet av skjutsväsendet, såsom varande obehövt och ägnat att onödigtvis försvåra ärendenas handläggning, reducerats till det minsta möjliga, varjämte sådana organisatoriska åtgärder även i övrigt förenklats. Dessutom föreslogs, att utbudandet av skjuts- och gästgiverihållningen på entreprenad icke mera skulle ske å auktion, och att länsstyrelserna i

stället skulle beredas större möjlighet att enligt fri prövning välja mellan de olika entreprenadanbudena, detta för att underlätta ärendets handläggning och i förhoppning om, att denna ändring skulle vara ägnad att höja skjutsanstalternas allmänna nivå. Ytterligare upptog förslaget en ny form av skjutsanstalt, vilken i undantagsfall vore tillåten, nämligen gästgiverier utan skjutsningsskyldighet; och slutligen föreslogs, att § 12 i nugällande lag om skjutsväsendet, såsom obehövlig, måtte upphävas och ersättas med en ny § 12, innefattande bestämmelser angående ordningsstadga för skjutsanstalterna. Sedan riksdagens lag- och ekonomiutskott samt dess stora utskott omfattat det i regeringens proposition ingående lagförslaget, antog riksdagen detsamma den 4 mars 1938 i oförändrad form; och lagen om ifrågakomna ändringar i lagen angående skjutsväsendet blev stadfäst den 22 april 1938.

Enligt självstyrelselagen är skjutsväsendet hänfört till landskapets behörighetsområde såväl i avseende å lagstiftning som förvaltning. I syfte att snarast möjligt bringa denna självstyrelseprincip i verkställighet tillkom förordningen av den 14 december 1923, angående överlämnande av vårderna om skjutsväsendet i landskapet Åland åt vederbörande självstyrelsemyndigheter. Enligt denna förordning upphörde vederbörande statsmyndigheters befattnings med skjutsväsendet från den 1 januari 1924 och ankom härefter å självstyrelsemyndigheterna med det förbehåll, som angavs i § 2 av nämnda förordning.

Efter det skjutshållningen genom sagda förordning övergått till landskapets myndigheter, blev en jämkning av dågällande lagstiftning på området erforderlig, på grund varav Landstinget, i enlighet med landskapsnämndens framställning, antog en landskapslag, vilken reglerade självstyrelseorganens, resp. polisförvaltningens befattning med hit hörande angelägenheter. Denna landskapslag anslöt sig i huvudsak till rikets lag om skjutsväsendet av den 11 oktober 1918 jämte där till hörande tilläggsförordning av den 25 februari 1919 samt stod i konformitet med ovanåberopade förordning, dock med särskilda smärre sakliga avvikelser, som ansetts betingade av det åländska särintresset. Den 16 maj 1924 förklarade Presidenten sig icke finna anledning att beträffande nämnda landskapslag utöva den honom enligt självstyrelselagen tillkommande vetorätten och densamma utfärdades den 30 juni samma år. I syfte att tillfredsställa fordran på snabbare forkomstsätt för resande tillkom slutligen landskapslagen av den 15 maj 1928, enligt vilken skjuts skulle äga rum främst med automobil och motorbåt, men även med häst.

Ehuru kostnaderna för landskapets skjutsväsende inom ramen av dågällande landskapslag om skjutsväsendet kunnat nedbringas med cirka 50.000 mark, kan icke frågans ekonomiska sida ensamt vara utslagsgivande för att helt och hållet indraga gästgiveri- och skjutshållningen i landskapet. Även om skjutsväsendet, till följd av den alltmer ökande automobiltrafiken och särskilt tillkomsten av de många trafik

linjerna med automobilomnibus på fasta Åland, icke vidare har samma betydelse som tidigare, finnas dock fortfarande sådana trakter inom landskapet, särskilt i skärgården, där skjutshållning under menförestider och på grund av de otillfredsställande trafikförbindelserna till vidare är nödvändig. Av vikt är fördenskull, att skjutsväsendet fortfarande bibehålles i landskapet, där detta är nödigt, samtidigt som strävan bör gå ut på att ordna detsamma på ett sätt, som motsvarar tidens krav.

I överensstämmelse med nästframhållna omständigheter anser landskapsnämnden, att de ändringar i rikets lag, vilka ingå i ovanberörda lag om skjutsväsendet av den 22 april 1938, jämväl vore behöfliga för landskapets vidkommande.

Men då erfarenheten under de gångna åren ådagalagt, att den såkallade extra skjutsen visat sig icke vidare vara behöflig, hava alla bestämmelser härom i landskapsnämndens föreliggande förslag utmönstrats. En annan avvikelse från rikets lag har även ansetts lämplig. Landskapsnämnden anser nämligen, att länsmännen genom sin noggrannare kännedom om ortsförhållandena inom sina resp. distrikt äro bättre skickade än kronofogden i häradet att vidtaga de uti §§ 3 och 4 av rikets lag omförmälda åtgärderna, varför landskapsnämnden vidtagit härav påkallade ändringar i motsvarande paragrafer av sitt förslag. Likaså har landskapsnämnden ansett det vara mer sakenligt att, såsom för närvarande är fallet, de i § 11 av rikets lag föreskrivna ersätt-

ningarna utbetalas av landskapsnämnden halvårsvis.

Landskapsnämnden har dessutom funnit, att §§ 23 och 34 i gällande landskapslag angående skjutsväsendet vore i behov av ändring. Uti § 2 mom. 3 stadgas nämligen, att resande är skyldig att i skjutslega erlägga 2 mark även om legan för den befarna sträckan icke uppgår till detta belopp. Summan är löjligt liten i betraktande av nuvarande förhållanden, varför legan för detta fall föreslås till minst 10 mark. Enligt bestämmelsen i § 34 mom. 1 skall vederbörande tjänsteman minst en gång i månaden besiktiga skjutsanstalt inom sitt distrikt. Emedan dessa ofta skeende besiktningar numera måste anses obehövliga och åsamka landskapet onödiga utgifter, har landskapsnämnden ansett, att dylik besiktning vore tillfyllest med en sådan varje halvår.

Med hänsikt till här ovan framhållna sakförhållanden får landskapsnämnden förelägga Landstinget till antagande följande förslag till landskapslag:

"Landskapslag

om ändring av landskapslagen angående skjutsväsendet i landskapet Åland

I enlighet med Ålands landstings beslut skola §§ 1 - 12 samt §§ 23 och 34 i landskapslagen angående skjutsväsendet i landskapet Åland, utfärdad den 30 juni 1924, erhålla följande ändrade lydelse:

I Kap.

Om skjutsanstalter och deras upprätthållande.

§ 1.

För frambefordran av resande upprätthålles såsom skjutsanstalt på ort, där sådant finnes nödigt, gästgiveri eller skjutsstation.

I enlighet med vad i denna landskapslag stadgas bör resande mot fastställd betalning erhålla;

å gästgiveri skjuts samt härbärge och förplägning; samt

å skjutsstation skjuts.

Gästgiveri kan dock undantagsvis befrias från handhavande av skjuthållningen; och skjutsningen kan, där dess anordnande å orten är nödvändig, uppdragas åt särskild skjutsstation.

§ 2.

Landskapsnämnden bestämmer för högst sex år i sänder, i vilka delar av landskapet skjutsanstalter böra upprätthållas. På förslag av landskapsnämnden fastställer Landstinget övre gränsen för skjutslegan under denna tid för tre år i sänder.

Föreståndare för landskapet tillhörig skjutsanstalt antages av landskapsnämnden för den i mom. 1 nämnda perioden av högst sex år.

Övriga skjutsanstalter bestämmas och skjutshållningen vid dem ordnas genom utslag av landskapsnämnden för samma treårsperiod, för vilken skjutslegans övre gräns jämlikt mom. 1 blivit fastställd. Upprätthållandet av sistnämnda skjutsanstalter och ombesörjandet av skjutsninngen vid dem utbjudas genom landskapsnämndens försorg på entreprenad för samma tid. Även kortare entreprenadtid vare likväl i undantagsfall

tillåten, där landskapsnämnden finner det nödvändigt.

§ 3.

Förutsätter i § 2 mom. 1 nämnda landskapsnämndsbeslut ordnande av skjutshållning i landskapet även vid andra än där befintliga, landskapet tillhöriga skjutsanstalter, skall länsman i varje länsmansdistrikt uppgöra förslag om inrättande av skjutsanstalter och ordnande av skjutsningen i sitt distrikt under följande skjutshållningsperiod samt efter införskaffandet av kommunalnämndernas i distriktet utlåtanden, inom september månad året före det, då löpande skjutshållningsperiod tilländagår, insända detsamma till landskapsnämnden.

§ 4.

Vid uppgörandet av det i § 3 nämnda förslaget skall länsman tillse, att skjutsväsendet anordnas så, att det, såvitt möjligt, ekonomiskt bär sig. I förslaget skola i mån av behov upptagas:

- 1) de vägar, vid vilka skjutsanstalter böra upprätthållas;
- 2) antalet och beskaflenheten av de vid varje väg erforderliga skjutsanstalterna samt ungefärliga avståndet dem emellan ävensom de byar eller enstaka gårdar, till vilka skjutsanstalter böra förläggas, varvid tillses, att avståndet till närmaste skjutsanstalt eller plats, där skjuts eljest kan erhållas, i allmänhet icke överstiger, där häst eller båt användes vid skjutsningen, tjugofem kilometer och, där automobil eller motorbåt kommer till användning, femtio kilometer;
- 3) antalet boningsrum och uthus, som vid varje skjutsanstalt bör finnas.

nas att tillgå;

4) antalet skjutsar, som i dygnet bör från varje skjutsanstalt utgöras, varvid som grund för skjutsarnas antal beräknas medeltalet av de skjutsar, som under de tre föregående åren i dygnet utgått, såframt ej trafikförhållandena å orten genom tillkomsten av automobillinjer eller av andra orsaker föranleda avvikelser från sagda grund;

5) beloppet av skjutslegan för befordran med häst och båt samt automobil och motorbåt ävensom den i §§ 20 och 21 omförmälda ersättningen för väntning;

6) de pris, till vilka rum och övriga i § 15 nämnda förnödenheter skola å gästgiveri resande tillhandahållas, varvid prisen böra fullt motsvara de pris enskilda företag betinga sig; samt

7) de övriga förslag, vartill länsmanen anser skäl föreligga.

Finnes skäl att antaga, att skjutsantalt utan väsentlig olägenhet kan indragas, må förslag om fortsatt upprätthållande av sådan skjutsanstalt icke göras, ej heller må föreslås att skjutsanstalt förläggas till invid vägen beläget samhälle med sammanträngd befolkning eller annat bosättningscentrum, där även eljest skjuts samt tillfredsställande härbärge och förplägning kunna erhållas. Där skjutsanstalt endast under någon del av året är behövlig eller antalet skjutsar under olika årstider betydligt växlat, bör förslaget uppgöras i enlighet därmed.

§ 5.

Landskapsnämnden prövar i ett sammanhang förslagen om inrättande

av skjutsanstalter, ordnande av skjutsningen och skjutslegans belopp inom landskapets olika delar samt giver i saken utslag, som i erforderliga delar bringas vederbörande till kännedom genom anslag i varje kommun.

§ 6.

Sedan landskapsnämndens utslag vunnit laga kraft eller, därest besvär över detsamma anförts, ärendet av högsta förvaltningsdomstolen avgjorts, skola upprätthållandet av de skjutsanstalter, vilkas inrättande påbudits, och skjutsningen vid dem senast inom juni månad året före det, då entreprenadtiden begynner, genom vederbörande länsmans försorg på entreprenad utbjudas.

§ 7.

Utbjudandet av skjuts- och gästgiverihållningen på entreprenad sker genom kungörelse i landskapet utkommande tidning och genom anslag å vederbörande kommuns anslagstavla. Spekulanterna skall beredas tillfälle att erhålla fullständig underrättelse om fordringarna beträffande skjutsanstalternas möblering och inredning samt om den fastställda taxan och övriga entreprenadvillkor, till vilka även hör, att entreprenör ställer fullgod säkerhet för fullgörandet av sitt åtagande samt att, därest vid entreprenadtidens utgång i följd av anförda besvär eller av annan orsak upprätthållandet av skjutsanstalt eller skjutsningen under påföljande skjutsningsperiod icke hunnit slutligen ordnas, entreprenör är skyldig att fortfarande upprätthålla skjutsanstalten och skjutsningen, dock icke utöver sex månader.

I landskapets tjänst anställd må ej göra anbud.

§ 8.

Efter prövning av de i §§ 6 och 7 nämnda entreprenadanbudena samt de anbud, som införskaffats å upprätthållande av landskapet tillhöriga skjutsanstalter under den i § 2 mom. 2 nämnda perioden, antager landskapsnämnden entreprenörer för skjutsanstalterna och skjutsningen; och skall härvid beaktas, utom de fordrade ersättningarna, även aspiranternas lämplighet att omhänderhava skjutsanstalten samt i vad mån de äga förutsättningar att uppfylla de fordringar, som ställas på skjutsanstalten.

Vid antagande av föreståndare för landskapet tillhöriga skjutsanstalter bör landskapsnämnden i entreprenadavtalet intaga de tillägsbestämmelser, som föranledas av entreprenörens skyldigheter att väl handhava skötseln av skjutsanstalten. I entreprenadavtalet böra även ingå föreskrifter om de i § 13 avsedda underhålls- och reparationsarbeten, som årligen skola utföras samt om i övrigt nödigansedda förpliktelser.

§ 9.

Anser sig landskapsnämnden av någon orsak ej kunna godkänna anbud å upprätthållande av skjutsanstalt eller å fullgörande av skjutsningen eller har sådant anbud icke gjorts, skall landskapsnämnden vidtaga erforderliga åtgärder för införskaffande av nytt antagligt anbud. Då förhållandena sådant medgiva, kan landskapsnämnden likväl avstå från att inrätta skjutsanstalt och att anordna skjutsning för skjuts-

ningsperioden i fråga.

§ 10.

Kostnaderna för skjutsanstalterna och skjutshållningen bestridas med landskapsmedel.

Kunna för skjutsanstalt behövlige boningsrum och uthus ej annorledes erhållas, ankommer å landskapsnämnden att, efter införskaffande av kostnadsförslag och annan för sakens prövning nödig utredning, hos landstinget anhålla om anslag till byggnadernas uppförande med landskapsmedel.

Ägare eller innehavare av jord vare pliktig att avstå därtill erforderlig mark, i enlighet med vad om expropriation av fast egendom för landskapet Ålands behov är stadgat.

§ 11.

Entreprenörer för skjutsanstalterna och skjutsningen tillkommande ersättningar skola av landskapsnämnden halvårsvis utbetalas till vederbörande.

§ 12.

Ordningsstadga för skjutsanstalterna i landskapet fastställas av landskapsnämnden, som tillika meddelar närmare föreskrifter angående tillsynen över såväl landskapet tillhöriga som övriga skjutsanstalter.

§ 23.

Betalning för skjuts erlägges efter den lega, som gäller för skjutanstalten, därifrån skjutsen tages. För återfärd, varom i § 21 förmäles, betalas enahanda skjutslega som förframfärd.

Resande erlägge, förutom stadgad skjutslega, även väg- och broavgifter samt färjpenningar, där sådana enligt fastställda taxor böra utgå, såväl för framfärden som för skjutskarlens återresa.

Resande vare skyldig att i skjutslega erlägga minst tio mark, även om legan för den befarna sträckan icke uppgår till detta belopp.

Skjutslegan behöver icke erläggas på förhand, utan å det ställe, dit skjutsningen skett. Ny skjuts må till den resande icke utgivas, förrän han skjutslegan för den förra betalat samt sitt namn och övriga föreskrivna anteckningar i dagboken inskrivit.

§ 34.

Länsman åligger att två gånger om året eller, där landskapsnämnden prövar det nödigt, även oftare besiktiga skjutsanstalt. Om besiktningen skall anteckning i dagboken införas samt, om skäl till anmärkning förekommer, i saken förfaras på sätt i denna och § 32 är stadgat.

Är anmärkning i dagbok införd, bör länsman efter erhållen kunskap därom i saken anställa undersökning samt, ifall anmärkningen icke finnes vara fullkomligt obefogad, insända sitt därvid förda protokoll till landskapsnämnden. Om skäl till laga åtal förekommer, förvisse landskapsnämnden saken till domstol, vars utslag bör densamma meddelas. Vid undersökningen vare den resandes hörande icke nödigt, med mindre han själv därom gjort förbehåll eller särskilda omständigheter eljest därtill föranleda.

Resande, som i dagbok gjort anmärkning, vare obetaget att vid domstol jämväl själv utföra åtal i saken.

Denna lag träder omedelbart i kraft, dock så, att beträffande där-
förinnan gjorda avtal tidigare landskapslag skall tillämpas".

Mariehamn den 8 februari 1939.

På landskapsnämndens vägnar:

G. Holth and f. a.

Werner W. S. S. S.